

Stor- resolusjoner

ET BEDRE NORGE MED DIGITALISERING

Høyres mål er at Norge skal bli verdens beste land til å ta i bruk digitale løsninger for å forenkle folks hverdag, utvikle grønn teknologi, skape nye jobber og sikre velferden. Digitalisering, bruk av stordata, kunstig intelligens, gen- og bioteknologi, robotisering, forbedret sensorteknologi, tingenes internett og 3D-printing er bare noen av teknologiene som kan løse våre største utfordringer i fremtiden.

For Høyre er ikke teknologi et mål i seg selv. Målet er et bedre samfunn med muligheter for alle. Digitaliseringen er i full gang allerede, og vil i stor grad skje uavhengig av politikere. Vi kan hverken forutse eller stoppe den teknologiske utviklingen. Å ta i bruk denne teknologien på best mulig måte er derimot grunnleggende for å opprettholde vår velstand og nå FNs bærekraftsmål.

Norge har svært gode forutsetninger for å ta i bruk ny teknologi. Vi har høykompetent arbeidskraft, konkurransedyktige bedrifter og et godt utbygd velferdssystem, og Norge er blant de landene i verden som har tatt digital teknologi mest i bruk allerede. Vi har erfaring med å være et høykostland, der konkurransen må vinnes med andre midler enn billigst arbeidskraft. I praksis har nesten alle innbyggere god tilgang til internett, og den digitale kompetansen blant innbyggerne er høyere enn i de fleste andre land.

Digitaliseringen gir fantastiske muligheter, men stiller oss også overfor utfordringer og vanskelige valg. Tradisjonelle arbeidsoppgaver forsvinner, personvernet utfordres og vi får nye sikkerhetsutfordringer. Det oppstår også demokratiske dilemmaer når den offentlige samtalen flyttes over på digitale plattformer.

Høyre er et teknologioptimistisk parti, og mener at digitalisering er et verktøy for å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Høyre vil basere sin digitaliseringspolitikk på følgende prinsipper og tiltak:

1. Arbeidslinjen skal ligge fast – teknologi skaper vekst og flere jobber

Automatisering og økt omstillingstakt gir store endringer i norsk nærings- og arbeidsliv. Statistisk sentralbyrå har pekt på at én av tre jobber kan være automatisert innen 2030. Dersom norske virksomheter ikke evner å omstille seg i takt med teknologiske og økonomiske endringer kan det gi økt arbeidsledighet, utenforskap og sviktende finansiering av velferden.

Venstresiden har ofte forsøkt å bremse omstillingen gjennom forbud og reguleringer, beskatning, subsidiering, politisk innblanding i næringslivet, innføring av bemanningsnormer og liknende forslag. Høyre er skeptisk til slike regulatoriske hindre for omstilling. En politikk som har som mål å opprettholde et kunstig sysselsettingsmønster kan svekke velferdssamfunnet på sikt.

De siste tiårene har det kommet mange spådommer om at automatisering vil gjøre tradisjonelle jobber overflødige. Dette har også medført forslag om innføring av borgerlønn og lignende passiviserende ytelser. Spådommene har ikke slått til, og de vil ikke gjøre det denne gangen heller. Høyres holdning er krystallklar, arbeidslinjen skal ligge fast. Høyre støtter ikke en politikk som leder arbeidsføre personer over på offentlige ytelser, og mener tvert imot at det å jobbe er helt grunnleggende for den enkeltes livskvalitet og vår felles velferd.

47 Høyre mener at politikere verken kan eller bør detaljstyre omstillinger som den vi står overfor.
48 Politikens viktigste oppgave er å sikre gode rammevilkår, som et lavt skattenivå, et godt
49 utdanningssystem, treffsikker innovasjonsstøtte, god digital infrastruktur, et godt sosialt
50 sikkerhetsnett, et moderne lovverk og så små regulatoriske og byråkratiske hindre som mulig.

51

52 Høyre vil:

- 53 • Arbeide aktivt for like konkurransevilkår og standarder på tvers av land i den digitale økonomien,
54 blant annet ved å ta del i EUs digitale indre marked, for å opprettholde norsk konkurransekraft
55 også i en digital økonomi.
- 56 • At beskatningen av bedrifter og eierskap skal være konkurransedyktig for å trygge, skape og
57 beholde jobber i Norge samt stimulere til teknologiinvesteringer.
- 58 • Si nei til skatt på roboter og andre forslag som hemmer innovasjon og teknologisk utvikling.
- 59 • Fortsette opptrappingen av de brede, næringsrettede forsknings- og innovasjonsvirkemidlene
60 som bygger oppunder digitaliseringen i næringslivet.
- 61 • Si nei til allmenn borgerlønn og lignende forslag som bryter med arbeidslinjen.
- 62 • Være varsom med innføring av bemanningsnormer og lignende som kan svekke
63 omstillingsevnen.
- 64 • Ha en lovgivning tilpasset den teknologiske utviklingen.
- 65 • Gjøre det enklere både juridisk og skattemessig for bedrifter å gi aksjer til ansatte, noe som vil
66 være til særlig hjelp for teknologibedrifter i en oppstartsfase.
- 67 • Redusere regulatoriske hindre for bruk av ny teknologi, for eksempel lover eller regler som
68 krever skjønn, unødvendige sertifiseringer, fysiske signaturer eller vitner, analoge instrumenter
69 og lignende.
- 70 • At staten i større grad bruker sin innkjøpsmakt til å stimulere til innovasjon, for eksempel
71 gjennom regelverket for innovative offentlige anskaffelser.
- 72 • Tilrettelegge for at flere frilansere uten norsk statsborgerskap kan jobbe i – og skatte til – Norge,
73 blant annet gjennom å tilby e-statsborgerskap etter modell fra Estland.
- 74 • Sikre et høyt tempo i utbyggingen av bredbånds-infrastruktur.

75 **2. Kunnskap skal være digitalt tilgjengelig for alle**

76 Utdanning og kompetanse er nøkkelen til fremtidens verdiskaping. Høy endringstakt i arbeidslivet
77 betyr også at mange arbeidstakere vil få behov for oppdatert eller ny kunnskap innenfor helt nye
78 områder. Det gjør Høyres kunnskapspolitikk viktigere enn noen gang før, og at livslang læring må bli
79 en realitet for flere.

80

81 Digitale ferdigheter vil være avgjørende for fremtidens arbeidstakere, og denne
82 kompetansebyggingen må starte allerede på grunnskolenivå. Høyre vil også legge til rette for at
83 mulighetene for påfyll av kompetanse ikke avsluttes ved endt skolegang, men fortsetter hele livet.
84 Digitale løsninger gjør det enklere for flere å ta etter- og videreutdanning.

85

86 Høyre vil:

- 87 • Sikre at elever får kunnskap om og forståelse for teknologi, algoritmer, koding, kritisk tenkning og
88 digital dannelse i flere fag gjennom hele utdanningsløpet.
- 89 • Ta i bruk VR-teknologi, simuleringsteknologi og liknende løsninger for å styrke undervisningen,
90 særlig på yrkesskolene og fagskolene.
- 91 • Fase inn flere digitale lærebøker og lydbøker.
- 92 • Vurdere en lærlingordning for teknologiske fag, for at flere skal kunne jobbe i teknologibedrifter
93 som en del av utdanningen.
- 94 • Stimulere universiteter og høyskoler til å legge læringsmaterieell fritt tilgjengelig på nett. Målet er
95 å gjøre all undervisning på offentlige institusjoner digitalt tilgjengelig innen 2025.

96

97 **3. Offentlig sektor skal digitaliseres**

98 Norsk offentlig sektor er blant de ledende i verden på digitalisering og leverer et meget godt digitalt
99 tjenestetilbud. Samtidig er Norge det landet i OECD som har størst andel ansatte i offentlig sektor,
100 med om lag 35 prosent. Andelen har økt betydelig de siste tiårene, og Høyre er opptatt av at offentlig
101 sektor ikke skal vokse seg større enn det den private delen av økonomien kan bære. Digitalisering av
102 offentlig sektor er en av de viktigste løsningene for å dempe denne veksten i offentlig sektor og for å
103 sikre et bærekraftig velferdssamfunn.

104
105 Digitalisering i offentlig sektor gir ikke bare bedre velferd og mer effektiv ressursutnyttelse, men gjør
106 også kommunikasjonen mellom det offentlige og innbyggerne enklere. Høyres mål er at så mye som
107 mulig av innbyggernes interaksjon med myndighetene skal forenkles, blant annet basert på «bare én
108 gang»-prinsippet, som innebærer at brukere ikke skal trenge å dele samme informasjon flere ganger.

109
110 Offentlig sektor har allerede kommet godt i gang med digitaliseringen av ulike tjenester, men
111 gevinstene av investeringene som er gjort kommer ikke med en gang. Det finnes dessuten eldre
112 løsninger som må fornyes, noe som kan være svært kostbart. De store IT-investeringene i NAV er et
113 godt eksempel på dette. Høyre mener likevel at det offentlige ikke har råd til å utsette investeringer i
114 digitale systemer og teknologi som vil gi betydelig avkastning på sikt.

115
116 Høyre vil:

- 117 • Gjennomføre nye digitaliseringsprosjekter og fornye gamle digitale løsninger.
- 118 • Redusere aktiviteter som svekker konkurransen og øker sysselsettingen i det offentlige, og slippe
119 til flere små og mellomstore aktører som kan levere digitale løsninger.
- 120 • Basere offentlig innhenting av informasjon på «bare én gang»-prinsippet.
- 121 • At all skriftlig kommunikasjon med myndighetene skal være digital innen 2025.
- 122 • Videreutvikle medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter, slik at flere
123 samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter blir gjennomført.
- 124 • Være positiv til at aggregerte anonyme data skal kunne benyttes til å forbedre kvaliteten på
125 offentlige tjenester.
- 126 • At saksbehandling som ikke krever betydelig skjønnsutøvelse skal automatiseres i størst mulig
127 grad.

128 **4. Vi skal tilrettelegge for et enklere liv**

129 Digitaliseringen vil forenkle hverdagen vår på mange områder. Noen av de områdene der vi allerede
130 ser digitaliseringens inntog tydeligst er innenfor markedet for helsetjenester, finanstjenester,
131 tjenester innen delingsøkonomien og i transportsektoren.

132 **Helse og omsorg**

133 Teknologi kan forbedre kvaliteten og sikkerheten i helse- og omsorgssektoren, samtidig som det kan
134 gi betydelige kostnadsreduksjoner. Hverdagen for de ansatte kan også bli betydelig forbedret ved
135 hjelp av digitale og automatiserte verktøy. Roboter og algoritmer kan løse tidkrevende og
136 rutinepregede oppgaver og frigjøre flere årsverk til oppgaver som krever mer tilstedeværelse og
137 omsorg. Digitalisering kan også gi mange mennesker økt mulighet til å mestre eget liv.

138
139 Kostnadene knyttet til helsesektoren i Norge er enorme og voksende. Dette kan reduseres ved at
140 pasienter og helsepersonell gis mulighet til digital interaksjon, som overføring av egenmålte data fra
141 pasienten, fjerndiagnoser, fjernutskriving av digitale resepter og likende. For å oppnå dette må
142 lovverket moderniseres.

143
144 Høyre vil:

- 145 • Sikre rask fremdrift for innføring av et felles nasjonalt elektronisk pasientjournalssystem, i tråd
146 med visjonen om «én innbygger – én journal».

- 147 • Utrede hvordan digitale helsesjekker kan integreres i helsetjenesten, særlig rettet mot
148 risikogrupper, for å sikre at problemer forebygges og begrense behov for innleggelser på
149 sykehus.
- 150 • Tilpasse finansieringsmodellene for at nettkonsultasjoner i større grad kan erstatte fysisk
151 oppmøte hos legen der det er hensiktsmessig, og tilrettelegge for at fastleger skal kunne tilby e-
152 konsultasjon til de som ønsker det.
- 153 • Øke ambisjonsnivået for bruk av ulike teknologiske løsninger i kommunene, sikre
154 interoperabilitet ved valg av IKT-systemer og stimulere til konkurranse blant leverandører.
- 155 • Øke innsatsen for å bygge flere spesialtilpassede omsorgsboliger med bruk av smarthusteknologi.

156 **Delingsøkonomi og forbrukerøkonomi**

157 Teknologi har gjort det enklere å dele ressurser med hverandre. Høyre vil sørge for at denne delingen
158 kan fortsette, og vokse, innenfor ordnede rammer. Delingsøkonomien har utviklet nye markeder
159 med lavere terskler for etablering enn mange eksisterende tjenestetilbud. En utfordring med slike
160 markeder er at de ikke beskattes eller reguleres. Deling av kjøretøy, mikrolån og «crowdlending»,
161 transporttjenester, utleie av eiendom og utføring av småjobber er eksempler på dette. Høyre mener
162 at slike tjenester må reguleres og underlegges beskatning.

163 I årene fremover vil stadig mer handel bli digital. Dagligvarebransjen er et eksempel på en næring der
164 potensialet for e-handel fortsatt er stort. Mer nettbasert dagligvarehandel vil kunne gi mer
165 konkurranse og lavere priser. For å åpne for nye digitale aktører må den store konsentrasjonen av
166 markedsrett rundt de nåværende dagligvarekjedene løses opp, blant annet ved å utrede et forbud
167 mot såkalt prisdiskriminering i leverandørleddet i dagligvarebransjen.

168 Fremveksten av kryptovalutaer og såkalt blokkjede-teknologi er nye fenomener som skaper både
169 begeistring og skepsis. Selv om risikoen for «bobler» er stor, er fremveksten av kryptovalutaer noe
170 som bør tas på alvor. Gjennom regulering kan kryptovalutaer skape nye forretningsmuligheter og
171 bidra til å utvikle blokkjede-teknologien, noe som igjen kan skape nye utviklingsmuligheter – slik
172 internett også gjorde i sin tid.

173
174 Høyre vil:

- 175 • Modernisere lovverket for å sikre at nye digitale plattformer innen delingsøkonomi kan tas i bruk.
- 176 • Gjøre det enklere for privatpersoner og bedrifter å betale skatt og merverdiavgift for tjenester de
177 kjøper og leverer.
- 178 • Fjerne hindringer for å fremme digitale forretningsmodeller som bidrar til ny næringsvirksomhet
179 og nye arbeidsplasser.
- 180 • Tilrettelegge for mikrolån (crowdlending), for å gi privatpersoner og bedrifter tilgang til kapital
181 utenfor bankmarkedet i regulerte former.
- 182 • Utrede et forbud mot prisdiskriminering i leverandørleddet i matvarebransjen for å fremme mer
183 digital dagligvarehandel.
- 184 • Stille seg positiv til kontrollert utvikling og omsetning av kryptovalutaer, og se positivt på
185 mulighetene som blokkjede-teknologi gir.

186 **Transport**

187 Digital teknologi vil revolusjonere samfunnets transportløsninger. Autonome biler, busser, skip, tog
188 og droner er bare noe av det som vil komme på markedet. Elektrifisering av transportsektoren, for
189 eksempel elektriske fly, vil kunne gi store reduksjoner i klimagassutslipp. Ny teknologi vil både gi
190 billigere, mer effektiv og mer miljøvennlig transport.

191
192 Høyre vil:

- 193 • Tilpasse og modernisere lovverket slik at autonome fremkomstmidler kan testes ut og tas i bruk.
- 194 • Tilrettelegge for elektrifisering av transportsektoren.

- 195 • Tilrettelegge for intelligente trafikksystemer som kan gi bedre sikkerhet og kapasitetsutnyttelse
196 på veinettet.
197 • Tilrettelegge for mer korrekt veipricing gjennom GPS-sporing.
198 • Omstrukturere og deregulere drosjenæringen, herunder å fjerne løyvekravet i tråd med ESAs
199 påpekninger.

200 **5. Personvern og vår digitale sikkerhet skal styrkes**

201 Digitaliseringen skaper nye sårbarheter og sikkerhetsutfordringer. All elektronisk kommunikasjon
202 etterlater seg digitale spor. Viktig infrastruktur og tjenester kan utsettes for manipulasjon, feil og
203 angrep, noe som i verste fall kan føre til at essensiell data forsvinner og ikke er tilgjengelig når det
204 trengs. Enkelt personer kan få stjålet eller misbrukt identitet, opplysninger eller dokumenter. Stadig
205 mer kriminalitet forflytter seg også inn i det digitale rom.

206

207 Høyre vil styrke myndighetenes muligheter til å forebygge, avdekke og straffeforfølge digital
208 kriminalitet. Det er særlig viktig å ruste politiet til dette arbeidet, og Høyre mener at fremtidens politi
209 må være langt mer til stede på nett enn i dag. De må også ha sterkere digital kompetanse enn
210 tidligere. Dette innebærer at personer med IT-utdannelse bør kunne få jobb som politifolk i langt
211 større grad enn i dag.

212

213 Demokratiet utfordres i møtet med digitaliseringen. Den offentlige samtalen endres når den flyttes
214 over på digitale plattformer, ofte redigert og styrt fra andre land. Ekkokamre, sensur, falske nyheter,
215 netttroll, trollfabrikker og robotposter er fenomener som kan påvirke og endre vår offentlige samtale,
216 og som har potensiale til å påvirke viktige demokratiske prosesser.

217

218 Også personvernet utfordres av ny teknologi. Kommersielle aktører bruker stordata på nye og uante
219 måter. Det finnes uendelige muligheter for å analysere og trekke ut innsikt fra store sett med data.
220 Høyre ønsker å benytte mulighetene stordata gir for samfunnet og næringslivet. Samtidig er Høyre
221 svært opptatt av å ivareta samfunnets informasjonssikkerhet og den enkeltes personvern, og
222 spørsmål knyttet til dataeierskap, opphavsrett og informasjonssikkerhet er sentrale i dette arbeidet.

223

224 Det må legges til rette for at nasjonale myndigheter og aktører som følger norsk lov sikres muligheter
225 til å nyttiggjøre seg stordata, og utvikle ny kunnskap og konkurransedyktige tjenester. Bruk av
226 stordata kan både gi kommersielle muligheter og styrke viktige samfunnsoppgaver, for eksempel
227 håndtering av miljøkatastrofer, forebygging av pasientskader i helsesektoren, avdekking av brann- og
228 ulykkesrisiko og planlegging av samferdselstiltak.

229

230 Høyre vil:

- 231 • Gjennomføre EUs nye personverndirektiv og jobbe sammen med EU for å håndheve reglene og
232 beskytte norske borgeres interesser overfor nettplattformer og andre nettselskaper i 3. land.
233 • Utrede muligheten for å opprette et algoritmetilsyn underlagt Datatilsynet, for å sikre tilsyn med
234 algoritmene som benyttes av offentlig forvaltning og store private virksomheter.
235 • Ruste politiet til å håndtere digital kriminalitet, blant annet ved å tillate at IT-utdannede kan bli
236 politifolk.
237 • Ruste myndighetene til å oppdage og motvirke ytre makters påvirkning av vårt demokrati
238 gjennom digitale kanaler.
239 • Stå fast ved prinsippet om nettnøytralitet for norske aktører.
240 • Stille seg positiv til økt bruk og tilgjengeliggjøring av stordata til kommersielle formål, forskning,
241 folkehelseformål, arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap og lignende.
242 • Gjøre stordata fra det offentlige effektivt tilgjengelig for å utvikle nye tjenester, produkter og
243 forretningsmodeller der dette ikke er i konflikt med personvernet eller andre viktige hensyn.

1 Storresolusjon

2 Bioteknologi

3

4 Høyres politikk for bio- og genteknologi skal være i tråd med partiets
5 grunnleggende
6 verdier og etiske hensyn, samtidig som det legges til rette for medisinske og
7 teknologiske fremskritt i et samfunn der det er plass for alle.

8
9 Den teknologiske utviklingen går raskt, og skaper både nye muligheter og
10 etiske dilemmaer. Høyre legger til grunn at etikk og verdier skal sette rammene
11 for bruk av teknologi. Samtidig må også etiske hensyn og verdier drøftes og
12 avveies i lys samfunnsutviklingen og de mulighetene som teknologien gir.

13

14 **Det verdimeslige grunnlaget**

15 Høyre legger til grunn at alle mennesker har en iboende og ukrenkelig
16 egenverdi. Av dette følger det at alle mennesker har samme verdi, uavhengig
17 av egenskaper, evner og funksjonsnivå. Menneskelig liv kan derfor ikke
18 graderes eller rangeres. Det følger også av dette at ingen mennesker skal
19 brukes som middel for andre mennesker. Høyre ønsker et samfunn der det er
20 plass for alle.

21
22 Høyre legger vekt på det enkelte menneskes frihet, personlige ansvar og rett til
23 å bestemme over eget liv. Dette gjelder særlig i spørsmål om private forhold,
24 som tro og familieliv. Staten må gi rom for ulike livsvalg og ikke unødig
25 begrense den enkeltes eller familiers rett til å forme sin egen fremtid.

26

27 Selv om den enkelte skal ha stor frihet i private spørsmål, legger Høyre til grunn
28 at det er legitimt å regulere forhold som også berører andre menneskers
29 rettigheter og andre viktige samfunnshensyn. I bio- og genteknologien vil blant
30 annet vern av barns rettigheter og hensynet til fremtidige generasjoners
31 livsbetingelser kunne tilsa begrensninger i den enkeltes selvbestemmelse.

32

33 Høyre legger vekt på forvalteransvaret, som innebærer at dagens generasjon
34 må søke å gi fremtidige generasjoner minst like gode livsbetingelser som i dag.
35 Dette tilsier at man har en politikk som legger til rette for at medisinske og
36 teknologiske fremskritt kan komme mennesker til gode. Samtidig tilsier dette et
37 føre- var hensyn i spørsmål der medisinsk behandling kan ha uheldige og
38 irreversible konsekvenser for våre etterkommere.

39

40 **Relevante hensyn**

41 Høyre vil utforme en politikk for bio- og genteknologien som er basert på en
42 vurdering av relevante etiske hensyn og verdier, sett i lys av medisinske og
43 teknologiske muligheter, internasjonale konvensjoner, nasjonale og
44 internasjonale samfunnsforhold.

45

46 Andre lands reguleringer kan være et relevant hensyn, men må alltid vurderes i
47 lys av vårt eget syn på etikk, verdier og hva som er en hensiktsmessig nasjonal
48 regulering. Det at noe er tillatt i et annet land, bør ikke alene bli et avgjørende
49 argument for noe som ellers bryter med det som nasjonalt anses som
50 grunnleggende etiske hensyn.

51

52 **Genterapi og genredigering**

53 Genterapi innebærer å gjøre endringer i vårt genetiske materiale for å behandle
54 sykdom eller påvirke biologiske funksjoner.

55

56 Høyre ser positivt på at genterapi og genredigering kan gi bedre medisinsk
57 behandling for en rekke ulike sykdommer og tilstander. Bruk av såkalt somatisk

58 genterapi som innebærer endringer i pasientens egne celler uten at dette går i
59 arv, må underlegges ordinær vurdering av medisinsk nytte, kostnader og risiko
60 for den enkelte. Dette innebærer at det ikke nødvendigvis må foreligge en
61 alvorlig sykdom, for å ta i bruk teknologien.

62

63 Høyre vil ikke tillate genterapi og genredigering som ikke har et medisinsk
64 formål, men kun som tar sikte på å forbedre menneskelige evner og
65 egenskaper. Dette vil bryte med verdien om menneskets ukrenkelige egenverdi,
66 og undergrave målet om av et samfunn med plass til alle.

67

68 Genterapi i kjønnsceller, embryo eller befruktete egg som innebærer varige
69 endringer i arvelige anlegg innebærer et betydelig etisk dilemma, på grunn av
70 potensiell risiko for uoverskuelige og uheldige konsekvenser for fremtidige
71 generasjoner. Samtidig kan slik behandling potensielt gi mennesker bedre
72 helse og livsbetingelser.

73

74 I tilfeller der genterapi og genredigering medfører endringer i arvelige anlegg, vil
75 Høyre legge avgjørende vekt på føre-var hensyn. Dette innebærer at slik
76 behandling kun skal tillates dersom risikoen for uønskede konsekvenser kan
77 utelukkes, også for fremtidige generasjoner.

78

79 **Forskning på befruktete egg**

80 Høyre legger til grunn at et befruktet egg er spiren til et menneskelig liv. Dette
81 tilsier et behov for noen rammer og reguleringer av hvordan det befruktete
82 egget behandles.

83

84 Høyre mener at befruktning av egg for forskningsformål alene vil innebære en
85 instrumentell tilnærming til menneskelig liv, som ikke kan aksepteres.

86

87 Høyre mener det kan være legitimt å forske på befruktete egg som er
88 overtallige og uansett skal destrueres, på noen vilkår. Forskning kan bare

89 tillates i inntil 14 dager etter befruktning, da det fra dette stadiet starter en ny
90 utvikling av et embryo.

91 Innenfor rammen av dette, kan man tillate også genmodifisering av overtallige
92 befruktede egg som skal destrueres, dersom dette kan gi kunnskap som er
93 viktig for å bidra til bedre helse og livsbetingelser.

94

95 Høyre mener at forskning på embryo vil krysse en grunnleggende etisk grense
96 som er viktig for å verne menneskets ukrenkelige egenverdi. Slik forskning vil
97 gjøre et liv til et middel for et annet, og kan derfor ikke tillates.

98

99 **Fertilitetsteknologi**

100 Høyre ser positivt på de teknologiske fremskrittene som gjør det mulig for
101 ufrivillig barnløse å få barn. Enkeltmennesker bør ha stor frihet til selv å forme
102 sitt familieliv, og å ta valg for seg selv og sine. Reguleringen på dette området
103 må imidlertid også ta utgangspunkt i barnets rettigheter og behov for vern.

104

105 **Assistert befruktning til enslige**

106 Høyre mener den enkelte selv bør ha frihet til og ansvar for å gjøre gode
107 livsvalg for seg og sin familie. Familien er en viktig grunnstein i samfunnet, og
108 det må være rom for ulike samlivs- og familieformer.

109

110 Høyre mener at tilbudet om assistert befruktning må utvides til enslige, dersom
111 vilkårene om å gi barnet trygge og gode oppvekstforhold er oppfylt i det enkelte
112 tilfelle. Dette kravet må gjelde tilsvarende som for par som tilbys assistert
113 befruktning.

114

115 **Dissens linje nr. 110-113:**

116 Høyre mener at barn har rett til den tryggheten som to foreldre gir. Når staten
117 tilrettelegger for barns liv gjennom assistert befruktning, bør det derfor stilles
118 som vilkår at barnet vil ha to foreldre. (Tone Trøen, Margret Hagerup,
119 Benedichte Hellestøl)

120

121 **Egg- og sæddonasjon**

122 Høyre mener at et hvert menneske har rett til å kjenne sitt biologiske opphav.

123 Dette kan være av grunnleggende betydning for å forstå og kjenne sin identitet,
124 sin bakgrunn og sin historie.. Det er opp til den enkelte om man vil få kjennskap
125 til hvem som er biologisk mor og far, men samfunnet kan ikke frata noen denne
126 retten. Høyre mener derfor at det bare skal tillates sæddonasjon med kjent
127 donor.

128

129 Eggdonasjon kan gi kvinner og par med fertilitetsproblemer en mulighet for å få
130 egne, biologiske barn. Eggdonasjon innebærer at et barn både får en
131 eggdonor-mor, og en mor som har båret barnet frem.

132

133 Eggdonasjon innebærer et brudd med en langvarig konvensjon om at den som
134 føder barnet, er dets mor. Barn som har kommet til verden ved eggdonasjon vil
135 ha en «genetisk mor» som har donert eggcellen og en «biologisk mor» som har
136 båret det gjennom svangerskapet. Slik Høyre ser det, rokker dette ved den
137 grunnleggende tryggheten barn alltid har hatt, om at den som føder barnet er
138 dets genetiske mor. Dette utfordrer retten et barn har til å kjenne sitt opphav,
139 noe som kan skape betydelig usikkerhet og identitetsproblemer hos barnet.
140 Barnets rett til å kjenne sitt opphav kan ikke tilsidesettes av hensyn til voksnes
141 ønske om å få barn på bestemte måter, og eggdonasjon kan derfor ikke tillates.
142 Sæddonasjon innebærer ikke samme dilemma, fordi det da er helt entydig at
143 sæddonor er barnets biologiske og genetiske far.

144

145 Eggdonasjon er dessuten et medisinsk inngrep med en viss risiko for
146 komplikasjoner. Dette innebærer en vesentlig forskjell fra sæddonasjon og
147 annen behandling, fordi kvinnen som donerer egget tar en medisinsk risiko for
148 en behandling som ikke er til fordel for henne selv. Det er lite sannsynlig at det
149 vil være tilstrekkelig tilgang på egg fra norske donorer. Det å benytte overtallige

150 befruktede egg reiser etiske og medisinske spørsmål som innebærer at dette
151 ikke er tilrådelig.

152

153 **Dissens linje nr. 133-151:**

154 Å tillate eggdonasjon vil bidra til likebehandling av par hvor mannen er infertil og
155 par hvor kvinnen er infertil. Med dagens forbud kan par få assistert befruktning
156 dersom det er mannen som er årsak til barnløsheten. Kvinner som ikke kan
157 bruke egne egg får derimot ikke et tilbud. I tillegg har den teknologiske
158 utviklingen ført til at inngrep og behandling i forbindelse med eggdonasjon er
159 forbundet med lav risiko. Dette er dessuten et valg kvinnen tar selv. Ved
160 eggdonasjon, som ved et ordinært svangerskap, skapes en biologisk tilknytning
161 mellom mor og barn gjennom graviditeten. Dersom det donerte egget befruktes
162 med partners sæd vil barnet ha genetisk tilknytning til far og biologisk tilknytning
163 til mor. Ved sæddonasjon har barnet kun genetisk tilknytning til mor.

164 Eggdonasjon er derfor ikke direkte sammenlignbart med sæddonasjon. Høyre
165 mener imidlertid at forskjellene ikke er store nok til å begrunne at det ene bør
166 være forbudt, mens det andre er tillatt. Høyre vil derfor tillate eggdonasjon i
167 Norge. Eggdonasjon må, som ved sæddonasjon, bare tillates med kjent donor.
168 (Daniel Bjarman Simonsen, Sandra Brufnot, Ingrid Skjøtskift)

169

170 **Lagring av ubefruktede egg og eggstokkvev**

171 I dag er lagring av ubefruktede egg og eggstokkvev forbeholdt kvinner som
172 oppfyller kravene for assistert befruktning, eller kvinner som skal gjennomgå
173 behandling som kan skade befruktningsdyktigheten. Regjeringen foreslår i
174 Bioteknologimeldingen at rett til lagring av ubefruktede egg og eggstokkvev på
175 medisinsk grunnlag også skal omfatte medisinske tilstander som kan medføre
176 infertilitet i ung alder. Høyre støtter dette forslaget.

177

178 Det er derimot et spørsmål om lagring av egg og eggstokkvev bør tillates for
179 alle kvinner, også på ikke-medisinsk grunnlag. Det er allment kjent at
180 eggkvaliteten går ned i takt med kvinnens alder. Kvinner har en kortere

181 reproduktiv periode enn menn. Fra tiden rundt fylte 32 år reduseres kvinnens
182 fruktbarhet gradvis. Denne prosessen akselerer fra 37 års alder, og kvinner kan
183 ikke regne med å være fertile etter fylte 45 år.

184

185 Høyre mener at et slikt tilbud ikke bør tillates, da det vil kunne føre til en
186 tingliggjøring av reproduksjonen og bidra til en utvikling med press mot kvinnen,
187 fra for eksempel arbeidsgiver eller andre, om å utsette graviditet til et mer
188 «passende» tidspunkt. Graviditet vil i større grad bli sett på som noe som kan
189 tilpasses, utsettes og nedprioriteres. Ved siden av at et slikt press er negativt i
190 seg selv, vil det også bidra til at gjennomsnittsalderen for fødende kvinner øker
191 ytterligere. Generelt sett er det antatt at risikoen for komplikasjoner under
192 svangerskap og fødsel øker med kvinnens alder. Det antas at det også er bedre
193 for barnet med foreldre som ikke er mye over fruktbar alder.

194

195 **Surrogati**

196 Surrogati kan gi barnløse en mulighet for å få barn. Høyre mener imidlertid at
197 surrogati bryter det naturlige båndet mellom barnet og moren som føder det, på
198 en måte som kan innebære en betydelig belastning både for barn og
199 surrogatmor. Dette innebærer en risiko for barnet og surrogatmoren som ikke
200 kan oppveies av hensyn til voksne som ønsker barn.

201

202 Kommersiell surrogati innebærer dessuten en uakseptabel instrumentalisering
203 av svangerskapet, som gjør både surrogatmorens kropp og barn til en
204 potensiell handelsvare. Dette kan være særlig problematisk når surrogatmor
205 har få ressurser, som begrenser hennes reelle frihet til å ta et valg som
206 innebærer store etiske dilemma.

207

208 **Dissens linje nr. 196-206:**

209 Surrogati kan gi barnløse mulighet til å få barn. Blant dem som velger å benytte
210 seg av surrogati finner man heterofile par med fertilitetsproblemer, homofile par
211 og enslige. Selv om det ikke bør være et selvstendig argument at andre land

212 har tillatt surrogati, har det ført til at kvinner i en sårbar situasjon bærer frem
213 barn mot betydelige pengesummer som kan forbedre deres livskvalitet
214 betraktelig. Dermed er det vanskelig å skulle si at valget reelt sett har vært
215 frivillig for kvinnen. Altruistisk surrogati i Norge vil derimot ikke ha den samme
216 etiske problemstillingen, fordi valget om å være surrogat ikke vil styres av
217 økonomiske insentiver. Det innebærer riktignok en risiko å bære frem et barn,
218 men dette er et valg kvinnen som skal bære frem barnet selv må få ta. En
219 forutsetning for å si ja til surrogati er at ordningen blir strengt regulert, at den er
220 ikke-kommersiell, og at barnet skal ha rett til å vite hvem deres surrogat-mor er.
221 (Sandra Bruflot)

222

223 **Undersøkelser og diagnostikk av foster**

224 Fosterdiagnostikk kan gi viktig informasjon om fosterets helsetilstand eller
225 genetiske egenskaper. Dette må skilles fra undersøkelser som et ledd i
226 svangerskapsomsorgen, for eksempel rutinemessig ultralydundersøkelse.

227

228 Høyre mener at det fortsatt skal være tilbud om rutinemessige undersøkelser
229 som et ledd i svangerskapsomsorgen, der hensikten er å følge barnets
230 utvikling.

231

232 Det offentlige skal ikke tilrettelegge for rutinemessig screening av egenskaper,
233 tilstander eller sykdom hos et foster, uten at det foreligger en særskilt risiko som
234 tilsier dette.

235

236 Høyre mener at det offentlige tilbudet om fosterdiagnostikk primært må ha
237 medisinske formål, med sikte på diagnostisere alvorlige tilstander hos barnet
238 som kan forebygges eller behandles, eller som krever en særskilt oppfølging
239 gjennom svangerskapsomsorgen. Dagens regelverk om at det bare unntaksvis
240 tilbys fosterdiagnostikk av hensyn til den gravides livssituasjon, bør videreføres.

241

242 En utvidelse av tilbud om undersøkelse og diagnostikk uten medisinsk
243 begrunnelse kan føre til et press for å sortere bort fostre med basert på
244 egenskaper, noe som vil undergrave verdien av et samfunn med plass til alle. I
245 tillegg vil slike tilbud innebære at helsetjenestenes knappe ressurser brukes til
246 tilbud som ikke er nødvendig utfra en medisinsk begrunnelse. Det vil ikke være
247 nok fagkompetanse eller kapasitet i helsetjenesten til å gi alle et rutinemessig
248 tilbud om en undersøkelse av alle fostre med sikte på å avdekke mulige
249 sykdommer eller tilstander.

250

251 Når fosterdiagnostikk tilbys, bør den gravide tilbys den mest skånsomme og
252 effektive metoden for diagnostikk. Gravide og par som velger å ta imot tilbud
253 om fosterdiagnostikk skal få tilbud om genetisk veiledning. Forbudet mot å
254 opplyse om kjønn før 12. svangerskapsuke, med mindre det foreligger risiko for
255 alvorlig kjønnsbunden sykdom, opprettholdes. Dette forhindrer at barnets kjønn
256 blir et relevant hensyn i vurderingen av abort.

257

258

GRØNN OMSTILLING

1
2 Klimaendringene er reelle og farlige. De representerer en grunnleggende utfordring for vårt
3 samfunnssystem og vår økonomi. Globalt er trusselen størst for fattige mennesker i
4 utviklingsland, der værforandringer allerede gjør livsvilkårene vanskeligere. Klimakampen er
5 derfor både et nasjonalt anliggende, og et globalt moralsk imperativ.

6 Norge skal jobbe både nasjonalt og globalt for at verden skal nå Parisavtalens enighet om å nå
7 togradersmålet og helst begrense oppvarmingen til halvannen grad. Hjemme og ute skal vi
8 være offensive for å gjennomføre et grønt skifte. Det følger naturlig av Høyres konservative
9 tankegang: vi skal levere kloden videre til våre etterkommere i minst like god stand som vi
10 overtok den. Når klimaendringer også er en trussel for samfunnet slik vi kjenner det, har vi en
11 plikt til å gripe inn. Vi må forandre for å bevare.

12 Verden trenger fortsatt økonomisk vekst. Milliarder av mennesker må få mulighet til å arbeide
13 seg ut av fattigdom, slik også vi arbeidet oss ut av trangere kår. Fordi verdens befolkning øker,
14 vil også flere mennesker ha voksende behov for mat og energi. Grønn omstilling handler derfor
15 om å frikoble vekst fra utslipp. Med Høyre i regjering er den grønne omstillingen allerede i
16 gang, med en økonomi som vokser samtidig som utslippene går ned. Norge har gode
17 forutsetninger for videre omstilling, både takket våre naturressurser, bred oppslutning om
18 betydningen av miljø og klima, et innovativt næringsliv med kompetente og omstillingsdyktige
19 arbeidstagere og storslått urørt natur.

20 Vi lever i en tid med høy og akselererende endringstakt globalt. Utviklingen i digitalisering gir
21 enorme muligheter, for eksempel gjennom autonom og utslippsfri transport, og utviklingen av
22 ny sol- og vindteknologi. Dette gir næringsmuligheter vi knapt forstår omfanget av. Samtidig
23 lever vi en tid med stort tap av biologisk mangfold globalt, og vi har begynt å merke hvordan
24 klimaet endres også her i Norge.

25 Høyres klimaløsninger skal være fremtidsrettede, markedsbaserte og teknologidrevne.
26 Samtidig må klimapolitikken kompromissløst baseres på kunnskap. Tiltak med høy profil og
27 lav effekt bør unngås. Politiske vedtak må være ambisiøse, men også mulige, idealistiske, men
28 også realistiske. Det viktigste er at løsningene bidrar til reduserte utslipp.

29 Mer kunnskap og internasjonalt samarbeid: en forutsetning for bedre 30 politikk

31 For å sikre de beste løsningene må vi ha et godt beslutningsgrunnlag. Slik vil vi også unngå
32 dyre symbolforslag med tvilsom effekt. Samtidig handler vellykket klimapolitikk om å jobbe
33 internasjonalt. Bare slik kan vi få globale og langsiktige løsninger som vil gjøre en stor forskjell.

34 Høyre vil:

- 35 • Prioritere tiltak med størst mulig reduksjon i klimagassutslipp per
36 brukte krone, både på kort og lang sikt.
- 37 • Utarbeide en kommuneoversikt som viser hvilke kommuner som lykkes
38 med hva i klimaarbeidet, og hva man må jobbe mer med.
- 39 • Fullføre utarbeidelsen av et økologisk grunnkart.
- 40 • Bruke klimalovens mekanismer for å sikre åpenhet om resultatene av
41 klimapolitikken.
- 42 • At Norge fortsatt skal ha en lederrolle i de internasjonale
43 klimaforhandlingene.

44 • Videreføre klima- og skoginitiativet frem til 2030, og sterkere vektlegge
45 samarbeid med næringslivet.

46 • Styrke Norges internasjonale satsing på fornybar energi, ved å øke
47 overføringene til Norfund, og øke energibistanden til utviklingsland.

48 Klassisk naturvern: et bolverk mot værforandringer

49 God klimatilpasning handler om å ta vare på biologisk mangfold slik at naturen er godt rustet
50 til å håndtere klimaendringene. Vi må sikre at naturområder forvaltes på en bærekraftig måte
51 som balanserer hensynet til bevaring, friluftsliv, turisme og næringsinteresser.

52

53 Høyre vil:

54 • Fortsette den offensive politikken mot nydyrking av myr.

55 • Begrense planting av svartelistede arter som sitkagran

56 • Sikre allemannsretten i norsk natur.

57 • Tillate fri jakt, fangst og høsting av svartelistede arter.

58 • Videreutvikle Merket for Bærekraftig reisemål.

59 • Implementere sterkere reguleringer mot utslipp fra cruiseskip.

60

61 Plastforurensning

62 Plastavfall som ikke håndteres på en ansvarlig måte, er et raskt voksende problem som
63 forsøpler naturen, og særlig verdenshavene. Høyre ønsker en mer bærekraftig og langsiktig
64 politikk for håndtering av plastavfall.

65 Høyre vil:

66 • At all plastemballasje på markedet i 2030 skal være resirkulerbar, i tråd
67 med EUs plaststrategi.

68 • Arbeide gjennom EU for å få en europeisk merkeordning for produkter
69 med mikroplast, slik at forbrukerne får mulighet til å velge
70 mikroplastfrie produkter.

71 • Stimulere til veivasking, som både bidrar til bedre luftkvalitet og mindre
72 spredning av mikroplast fra bildekk, og undersøke muligheter for å
73 rense bort mikroplast i avrenning fra de mest trafikkerte veiene på en
74 kostnadseffektiv måte.

75 • Stimulere til utvikling av miljøvennlige alternativer til gummigranulater
76 på kunstgressbaner.

77 • Utrede krav om mikroplastfilter på vaskemaskiner og tørketromler, med
78 mål om innføring i 2021.

79 • Sikre gode innleveringsordninger for søppel fra hav- og strandrydding
80 og trappe opp støtten til den frivillige innsatsen for renere hav.

81 • Jobbe for et internasjonalt plastfond, der midlene går til plastrydding i
82 land som ikke har infrastrukturen på plass.

83

84 Grønnere næringsliv

85 Vårt største nasjonale ansvar for utslippskutt er ikke-kvotepliktig sektor. Høyre vil sikre
86 langsiktige og forutsigbare ordninger som gjør det mulig for bedrifter å ha en økonomisk
87 bærekraftig omstilling. Samtidig vil et grønt skifte være en forutsetning for fremtidig
88 lønnsomhet. Høyre mener at både stat og kommuner skal bistå næringslivet gjennom å bruke
89 de virkemidlene som ligger i offentlig sektor for å skape større etterspørsel etter miljø- og
90 klimavennlige løsninger.

91 Høyre vil:

- 92 • Videreføre støtten til Enova på et høyt nivå.
- 93 • Forsterke det grønne skatteskiptet, med utgangspunkt i at økte
94 avgiftsinntekter for klimagassutslipp skal gi en tilsvarende lettelse i
95 personbeskatningen.
- 96 • La SPU investere i unotert infrastruktur for fornybar energi med samme
97 krav til lønnsomhet som for andre investeringer.
- 98 • Gjennomgå hele virkemiddelapparatet og støtteordninger for omstilling
99 i ikke-kvotepliktig sektor, for å sikre at det fungerer på mest effektiv
100 måte.
- 101 • At klimahensyn må ligge til grunn som et eksplisitt kriterium for
102 tildelinger av forsknings- og innovasjonsmidler der dette er relevant.
- 103 • Utrede bruk av biokull til å bedre jordsmonnet og lagre karbon.
- 104 • Arbeide for å skape markeder for videreforedling av biobasert avfall og
105 restråstoff.
- 106 • Vurdere om bygg som tilfredsstillende miljøkrav, bør premieres
107 gjennom egne incentivordninger.
- 108 • Stille klare klimakrav i offentlige anbudsprosesser, der dette er relevant.
- 109

110 Hav og maritim sektor

111 Historien om Norge er historien om hvordan vi har brukt havet og forvaltet de enorme
112 ressursene som finnes i sjødyppet. Vi er en av verdens fremste sjømatnasjoner og vi har en
113 moderne handelsflåte som gir oss store inntekter ved å frakte varer miljøvennlig. Bærekraftig
114 bruk av havet bidrar til å bevare miljøverdiene. Ensidig fokus på vern av enkeltområder fører
115 ofte til overbruk av havområdene som ikke er vernet. Derfor er det viktigste at en størst mulig
116 del av havområdene i verden brukes bærekraftig, og at vern benyttes på enkeltområder med
117 høy naturverdi.

118
119 Dersom Norge skal nå målet om 40 % reduksjon i klimagassutslipp innen 2030, må skipsfarten
120 være en del av omstillingen. I maritim sektor kan utvikling av nullutslippsløsninger også være
121 en viktig konkurransefordel i årene fremover.

122

123 Høyre vil:

- 124 • Prioritere hav i utenriks- og utviklingspolitikken
- 125 • At Norge skal ta internasjonalt lederskap for å fremme en bærekraftig havøkonomi
- 126 • Starte opp et nytt bistandsprogram for å hindre marin forsøpling og sikre bedre
127 avfallshåndtering globalt

- 128 • At Norge skal arbeide for en global nullvisjon mot søppel i havet, fortrinnsvis gjennom FN.
- 129 • Arbeide for at fiskeri og akvakultur tillegges større vekt i innsatsen for global
- 130 matsikkerhet
- 131 • Utrede krav til null- og lavutslippsløsninger for maritime tjenester i alle nye
- 132 olje- og gasskonsesjoner.
- 133 • Vurdere incentivordninger som kan elektrifisere fiskeflåten som opererer i og
- 134 nær norsk farvann innen 2030.
- 135 • Stille krav om nullutslippsløsninger på alle offentlige fergeanbud, der
- 136 teknologien tilsier det.
- 137 • Arbeide for en internasjonal standard for landstrøm for skip.
- 138 • Være pådriver for at nødvendige regelverksendringer for bruk av hydrogen for
- 139 maritime fartøyer skal komme på plass

140 Grønne kommuner

141 Kommunene er sentrale i det grønne skiftet. Det er i kommunene beslutninger tas i nærhet til
142 innbyggerne, og det er i kommunene man kan handle lokalt med globale ringvirkninger.

143 Høyre vil:

- 144 • At alle Høyre-styrte kommuner skal ha en klimastrategi med konkrete
- 145 forslag om utslippskutt innen kommunevalget 2019.
- 146 • Stille krav til redusert matsvinn i kommunale tjenester som eldreheim
- 147 og skoler, i tråd med målet om å redusere matsvinn med 50 prosent
- 148 innen 2030.
- 149 • Styrke offentlige sektors innkjøpskompetanse i forbindelse med miljø-
- 150 og klimakrav i offentlige anbud, blant annet gjennom bruk av frivillig
- 151 sektor.
- 152 • At det ved statlig medfinansiering av større kollektivsatsinger må stilles
- 153 krav til fortetting ved kollektivknutepunkter og stasjonsnære områder.
- 154 • Stille krav til lademuligheter på alle nybygg, arbeidsplasser og
- 155 varehandel der det er relevant.
- 156 • Prioritere utslippsfrie biler i parkeringspolitikken.
- 157 • Sikre at nye kommunale bygg som hovedregel skal være plussus.
- 158 • Legge til rette for at kommunene kan stille krav til utslippsfri sement i
- 159 offentlige anskaffelser.
- 160 • Stille krav om energimerke A i alle nye offentlige leiekontrakter, med en
- 161 opptrappingsplan fra 2022 frem til 2025.
- 162 • Utrede krav til maksimum klimabelastning for alle nye bygg.
- 163 • Vurdere gradvis, forutsigbar og incentivbasert innføring av utslippsfrie
- 164 soner i storbyområder.
- 165 • At kommunene kartlegger omfanget av det lokale
- 166 klimatilpasningsbehovet.
- 167

168 **Transport**

169 Transportsektoren er en av de største utslippskildene i ikke-kvotepliktig sektor. Norge ligger
170 helt i front internasjonalt med å kutte utslipp, blant annet som en konsekvens av en offensiv
171 elbilpolitikk. For at vi skal nå våre vedtatte utslippsmål er det avgjørende at vi viderefører en
172 slagkraftig politikk.

173
174 Høyre vil:

- 175 • Ta i bruk ITS (intelligente transportsystemer) for å utnytte
176 transportkapasiteten mer effektivt.
- 177 • At arbeidet med å redusere vedlikeholdsetterslepet på vei og bane skal
178 inkludere klimatilpasning.
- 179 • Videreføre skattefordelene for el-bil når det gjelder engangsavgift og
180 merverdiavgift for å nå 2025-målene.
- 181 • Øke engangsavgiften for fossile biler.
- 182 • Ha en helhetlig strategi for forskning, teknologiutvikling og bruk av
183 hydrogen som energibærere.
- 184 • Legge plan for at norsk kollektivtrafikk er fossilfri innen 2025.
- 185 • Vurdere bymiljøavtaler i flere byer.
- 186 • Midlertidig øke vrakpanten for bil for å øke utskiftingstakten i bilparken.

187
188
189
190
191
192
193

1 ARBEID ER INKLUDERING

- 2 Arbeid er mer enn bare jobb. Det er fellesskap, vennskap, mestring og gir økt økonomisk
3 frihet. På arbeidsplassen utvikler vi oss, holdes oppdatert på endringer og tilegner oss ny
4 kunnskap. Derfor mener Høyre det er viktig å ha en tilknytning til arbeidslivet hele livet.
5 Ordninger for å kompensere for midlertidig tapt arbeidsinntekt av velferdshensyn, må ikke
6 utvikles til å bli permanente ordninger som holder oss utenfor arbeidslivet. Målet med
7 velferdsstaten er å løfte folk og inkludere, sikre selvstendige liv og deltakelse i samfunnet.
- 8 Velferden i Norge er basert på vår felles arbeidsinnsats. De fleste av oss vil i løpet av livet ha
9 behov for å lene oss på den tryggheten velferdssamfunnet skal gi oss. Da er det viktig at den
10 ikke gir etter, men faktisk støtter oss når vi trenger det mest. Et bærekraftig
11 velferdssamfunn forutsetter at alle som kan bidrar til den velferden vi i løpet av livet tar del
12 i. Norge har tradisjonelt hatt en høy sysselsetting, men flere forhold bidrar nå til å trekke i
13 motsatt retning. Det handler om økt innvandring, flere eldre og teknologiske endringer som
14 øker kravene til kompetanse hos arbeidstakerne.
- 15 Robotisering og automatisering påvirker allerede sammensetningen av norsk næringsliv og
16 arbeidsplasser. For noen skaper det muligheter til å hente hjem produksjon, og dermed
17 grunnlag for nye arbeidsplasser. For andre betyr det at eksisterende arbeidsplasser
18 automatiseres bort, og at kravene til kompetanse heves.
- 19 For å sikre et bærekraftig velferdssamfunn må flere i jobb. Det krever at det lønner seg å
20 kvalifiseres til arbeid og at det lønner seg å jobbe. Derfor satser Høyre på kompetanse og
21 aktivitet. Vi vil at alle skal lære gjennom hele livet. Ingen skal gå ut på dato!
- 22 Manglende kompetanse er ofte den viktigste barrieren for inkludering. For unge som har
23 falt fra i videregående skole eller for innvandrere som kommer til Norge med lave
24 kvalifikasjoner, kan terskelen for å komme inn i arbeidsmarkedet bli høy. Krav til
25 kompetanse og høye lønnskostnader kan føre til at arbeidsgivere stiller krav som ligger
26 høyere enn det mange kan innfri, og det blir vanskelig å få arbeid uten betydelig
27 kvalifiseringsinnsats eller midlertidig lønnstilskudd.
- 28 Høyre mener at oppskriften for å få flere i arbeid er den samme uansett bakgrunn.
29 Arbeidssøkeres kompetanse må tilfredsstillende kravene norsk arbeidsliv stiller. Derfor vil vi
30 både tilby kvalifisering og innrette ytelser, slik at arbeid, aktivitet eller utdanning lønner
31 seg. Og vi vil sikre at eldre med god arbeidsevne står lenger i jobb dersom de kan og vil
32 delta i arbeidslivet.
- 33 Høyres utgangspunkt er at det å stille krav er å bry seg. Det finnes allerede mange
34 aktivitetskrav for mottakelse av ytelser. Mye tyder likevel på at arbeids- og
35 velferdsforvaltningen håndhever aktivitetskravene ulikt og i mindre grad enn regelverket
36 åpner for. Dette vil Høyre endre på. Vi vet at mennesker er forskjellige, og at det er store
37 variasjoner i utdanningsnivå, yrkeserfaring, språkkompetanse og motivasjon. Derfor vil
38 Høyre legge til rette for differensierte og fleksible tilbud, i tråd med hver enkeltes behov.
- 39 For innvandrere vil vi legge til rette for rask bosetting, et kvalitetsløft i
40 introduksjonsprogrammet, samt differensierte utdanningsløp som kan gi rask
41 komplettering av innvandreres medbrakte utdanning.
- 42 Høyre-styrte kommuner skal gå i front i regjeringens inkluderingsdugnad, gjerne i
43 samarbeid med lokale bedrifter, sosiale entreprenører og frivillig sektor. Målet er at

44 lærlinger skal få lærlingplass, innvandrere skal i arbeid eller utdanning, unge skal
 45 aktiviseres og personer med funksjonsnedsettelse skal få en sjanse til å delta i arbeidslivet
 46 Ingen skal gis opp. Det er i kommunene inkluderingen og integreringen skjer, og det er et
 47 kommunalt/fylkeskommunalt ansvar å sikre god kvalitet i introduksjonsprogram,
 48 voksenopplæringen og grunnskolen.

49 Kvalifisering til arbeid

- 50 • Utvikle og forbedre et kompetansegivende, formelt etterutdanningssystem som er
- 51 tilpasset fremtidens arbeidsliv og som kan kombineres med å stå i en ordinær, full
- 52 stilling. Dette må gjøres i samarbeid mellom fagskoler, høyskoler, universiteter og
- 53 partene i arbeidslivet.
- 54 • Høyre-styrte kommuner skal ha en plan for kompetanseutvikling av sine ansatte.
- 55 • Vurdere å fjerne regelen om at man kun får støtte fra Lånekassen om man studerer
- 56 mer enn 50 prosent av tiden.
- 57 • Utnytte ledig kapasitet i skoler og høyere utdanningsinstitusjoner i
- 58 sommerhalvåret, til henholdsvis, intensive etter- og videreutdanningsprogrammer,
- 59 intensiv norskopplæring og intensivt introduksjonskurs.
- 60 • Kommuner bør vurdere å samlokalisere introduksjonsprogram, voksenopplæring
- 61 og NAV, for å sikre bedre samspill og fleksible tilbud for deltakerne.
- 62 • Legge til rette for systematisk utprøving og evaluering av ulike modeller for
- 63 opplæring, slik at valg av opplæringsmodeller – i klasserom, arbeidsliv, eller
- 64 kombinasjoner av disse – blir mer kunnskapsbasert.
- 65 • Kartlegge hvordan kompetansepolitikken virker i offentlig sektor.
- 66 • Myndighetene bør i langt større grad sørge for at det finnes kompletterende
- 67 utdanningstilbud, og relevante godkjenningsmyndigheter må forplikte seg når det
- 68 gjelder godkjenning av slike tilbud. Der det er mulig, bør myndighetene sørge for at
- 69 det utvikles alternative dokumentasjons- og godkjenningsordninger, særskilte
- 70 opptaksmuligheter og fleksible og differensierte tilbud med integrert
- 71 norskopplæring.
- 72 • Sørge for raskere godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning, og gi
- 73 supplerende opplæringstilbud ved behov.
- 74 • Innføre kompetansekrav for nyansatte lærere i voksenopplæringen. Lærerne må ha
- 75 fordypning i norsk, matte og engelsk.

76 Eldre og arbeid

- 77 • Fjerne aldersgrensene i arbeidsmiljøloven, og erstatte det med en individuell
- 78 vurdering.
- 79 • Gjennomgå aldershindringer i arbeidsliv og andre offentlig utvalg eller råd.
- 80 Eksempelvis ønsker Høyre å heve aldersgrensen for å delta i forlikrådet til 75 år.
- 81 • Gjennomføre pensjonsreform i offentlig sektor
- 82 • Gjennomgå og vurdere effekten av seniorpolitiske tiltak.

83 Inkluderende tiltak

- 84 • Høyre-styrte kommuner skal sørge for at inkludering av innvandrere, personer
- 85 med funksjonsnedsettelse, sykemeldte og andre som står utenfor arbeidsmarkedet

- 86 er prioritert i kommunale planer, at det etableres tydelig resultatmål og at
 87 kommunale politikere etterspør rapportering om resultater.
- 88 • Sikre tidlig innsats i spesialundervisningen av barn som trenger det
 - 89 • Innføre IPS, såkalt Jobbresept, over hele landet, et tiltak hvor arbeid er en del av
 - 90 behandlingen for å hjelpe unge som sliter med psykiske og/eller med å komme seg i
 - 91 arbeid.

92 Aktivitetsretting og ytelser

- 93 • Sørge for at aktivitetskravene i arbeids- og velferdsforvaltningen følges opp.
- 94 • Gradvis utvide aktivitetsplikten for sosialhjelpsmottakere til nye grupper
- 95 • Vurdere å stramme inn aktivitetskravet for sykemeldte fra 8 til 6 uker, og
- 96 tilrettelegge for deltakelse på tilbud som kan bidra til friskmelding.
- 97 • Belønne aktører som bidrar til å få folk raskt tilbake i arbeid.
- 98 • Sikre at gradert sykemelding og gradert uføretrygd er hovedregelen.
- 99 • Jobbe for at de som søker uføretrygd blir vurdert av et tverrfaglig team før
- 100 uføretrygd godkjennes.
- 101 • Midlertidig uføretrygd bør benyttes der det er potensiale for tilbakeføring til
- 102 arbeidslivet.
- 103 • Opprette en prøveordning der foreldre til barn som kvalifiserer til gratis kjernetid i
- 104 barnehagen må delta på kvalifiseringsprogrammer dersom de ikke er i arbeid,
- 105 aktivitet eller utdanning.
- 106 • Styrke ordninger som lønnstilskudd og arbeidstrening i ordinære virksomheter for
- 107 å hjelpe flere inn i arbeidslivet.
- 108 • Målrette dagpengeordningen mot personer som har en nær tilknytning til
- 109 arbeidslivet og som nylig har opplevd et inntektsbortfall.

110 Ny i Norge

- 111 • Pålegge fylkeskommunene å ta inn nyankomne elever hele året.
- 112 • Evaluere overgangen fra mottaksklasse til ordinær klasse, ettersom mange
- 113 innvandrere er kraftig overrepresentert i frafallsstatistikken.
- 114 • Oppmuntre til at private eller ideelle organisasjoner kan tilby
- 115 introduksjonsprogram eller deler av et program.
- 116 • Styrke kravene til lærerkompetanse i introduksjonsprogrammene og sørge for
- 117 introduksjonsprogram hele året.
- 118 • Vurdere behov for videre introduksjonsprogram allerede etter ett år, for å sikre
- 119 høyere intensitet og raskere overgang til arbeid eller utdanning.
- 120 • Tilby raskere progresjon i introduksjonsordningen for de som har potensiale til det.
- 121 • Innføre økonomiske insentiver for aktører som kan gi innvandrere tilbud som
- 122 bidrar til opplæring og raskere overgang til arbeid eller utdanning.
- 123 • Åpne for at deler av introduksjonsprogrammet gjøres om til ordinært arbeid eller
- 124 utdanning.
- 125 • Utvikle opplæringsmoduler i introduksjonsprogrammet. Kommunene bør fortsatt
- 126 ha friheten til å tilpasse sine programmer til lokale forhold og behov.

- 127 • Utvikle yrkesrettede kvalifiseringsmoduler med sikte på formalisert kompetanse,
128 der det er tilrettelagt også for deltakere uten grunnskole, og der norskopplæringen
129 er integrert.
- 130 • Gi kommuner mulighet til å gjennomføre forsøk med unntak fra
131 introduksjonsloven.
- 132 • Innføre en ordning der personer som etter fem års oppholdstillatelse mottar
133 kommunale ytelser og støtteordninger, ikke er i arbeid, og som ikke har
134 tilfredsstillende norskkunnskap får en aktivitetsplikt til å delta på språkopplæring.
- 135 • Fjerne særrettighetene for flyktninger i folketrygden, slik at flyktninger i større
136 grad likebehandles med norske statsborgere og andre med lovlig opphold i Norge.

137 Øvrige tiltak

- 138 • Legge til rette for at normen ved nye stillingsutlysninger er heltid, og arbeide for
139 bruk av alternative arbeidstidsordninger.
- 140 • Følge opp og vurdere anbefalingene fra NOU 2016:1 Arbeidstidsutvalget –
141 *Regulering av arbeidstid - vern og fleksibilitet.*
- 142 • Innføre pakkeforløp for psykiske lidelser og muskel- og skjelettlidelser, med
143 siktemål om tilbakeføring til arbeid eller utdanning.
- 144 • Gi NAV økt frihet og tillit for å sikre brukerne riktig tiltak til riktig tid, i tråd med
145 NAV-meldingen. Stortinget skal i mindre grad detaljstyre aktiviteten.